

Ina nova publicaziun bilingua cun poesias dil scribent sursilvan Vic Hendry

Vic Hendry: «Auras / Windzüge»

En emprema lingia ei Vic Hendry enconuschents sco scribent da prosa, cunzun sco meister dil raquent cuort. Igl onn 1990 ha la Romania ediu siu empren cudisch da poesias: «Paun cucu». Ussa ei il secund cumparius: Auras. En in'ediziun bilingua. Flurin Spescha ha vertiu las poesias en tudestg: Windzüge. Ins ei impressiunaus dall'originalitad e forza poetica digl autur e dalla sensibilitad e perfecziun dil translatur.

da Arnold Spescha

Vic Hendry entscheiva amiez ina historia: «e la meisa ei cheu / cun ses peis da lenn stgein». El raquenta. En vers. Il pugn da partenza ei savens ina regurdientscha, in'episoda dalla veta, da sia veta: «naschius da miez uost / ruclaus ordamiez / in magher miez sec / cun auters punschuns –». E pli tard: «d'in plaun o ensemblamein / ti ed jeu, nus essan i / novs e frestgs sco la damaun». Vic Hendry ha adina mess bia dil siu en sias ovras. El ei semussaus. El seregorda e patratga e meditescha. Las Auras ein buc ina cuntinuaziun dil Paun cucu. Ins anfla strusch restonzas da lez. Quellas poesias ein sefatgas 1993 e 1994. 54 poesias. Ni plitost ina poesia en 54 parts. Senza tetels. Scenas dalla veta, la poesia dalla veta, dil carstgaun en siu far e demanar, en siu sentir e patertgar, cun ses plaschers e quitaus.

«savens las umbrivas statten datier»

Cura ch'ins legia quellas poesias, han ins l'impressiun ch'ei seigi verdeivel e sincer. Legria ei legria e dolor ei dolor. Vic Hendry idealisescha nuot, buc il tschespet patern, buc il vargau e buc il present. El numna las caussas pil num. Il bi e tschei. Semplamein aschia. Sco sch'ei secapess da sesez. Senza glorificar. Senza reproscha. E senza cumpassiun cun sesez: «ti / po cali da ver malpuccau / ti eis buca schi impurtonts». El sa ch'ins sto dumignar quei ch'ei e quei che vegn. Senza engurgnientscha e senza plirar di el: «danvonz e persuls jeu stoi dumignar / il toc aunc che vonza da caminar».

La natira

Ils temas che Vic Hendry tracta en sia(s) poesia(s) ein multifars. La natira ei cheu cun ses elements. La tiara, il fiug, l'aua, il vent. En connex cul carstgaun, «la glina fa persenn / e resda dall'amur». Gie, «con migeivel igl ei / sco sch'il tschiel fust daus giu / enamiez quels bials orts». Ed il sulegl cun sia calira: «tes radis che scauldan ein gronda cuida / dultschezia ti mettas els fretgs dallas caglias». Mo era il sulegl che sa menar nus alla perdiziun: «sulegl – buc arsenta cun odi da flommas / la tiar'ei in fuorn e nus stuein ir sutsura».

Il carstgaun

Il carstgaun stat el center. E quei ei buca enzatgei niev ell'ovra da Vic Hendry. Il «jeu» ch'ei alla tscherca: «Atgnamein sun jeu adina / ius ed ius ad encurend». Il carstgaun ch'enquera sesez ed il senn dalla veta: «stun pusaus e mirel suenter / en mes cudischs ual dasperas / l'intenziun da nossa veta.» Mo era il «jeu» che va a pèr culs auters. Il «ti ed jeu». «nus devan il maun in a l'auter / il maun in bien toc dalla veta». Ses plaids ein ordvart evocativs, resenti: «da tonta bellezza varionta / eis stada – ti mia speranza» e «quels eglis sc'ina selva profunda / che han empermess ina veta». Mo igl ei buca adina lev «da ver bugen il concarstgaun / e quei che fa ad ins per far». E quei malgrad la cardientscha: «las travs encruschadas / embratschan e cloman / la fei e carezia.»

La fuorma

Vic Hendry raquenta, sco gia allegau. Cun talien e talent. En moda directa e semplà. Senza quei che fust da memia. Senza ornar e fittar. Cun ina condensaziun extraordinaria. Engaschau, denton cun distanza. Senza puncts e strusch ina comma. Mintgaton ina lingetta. Igl autur ha renunziu alla rema. Dil reminent: contas poesias han ins bein lavagau pervia dalla rema! Mo siu lungatg ei glimaus e bein ponderaus. El lavura cun alliteraziuns («massa massiva maltschecca») e cun plaids che sveglian sentiments ed atmosfera. El ei in seismograf dallas auras. Ils peis metrics ein impurtonts en las Auras.

E quella metrica ei perfetga. Ella dat allas poesias in cul ed in'unda tut aparti. Ins vegn tschaffaus e purtaus sco sin alas. Il lungatg survegn in aspect musical.

La translaziun

Sch'ins translatescha en in auter lungatg san ins buca semplamein metter autras etichettas sils objects enconuschents, na, ins sto analizar autramein quei che fa igl object dalla communicaziun linguistica. Mintga lungatg ha si'atgna structura, si'atgna moda e maniera da veser il mund. Translatar munta transponer ina structura en in'otra. Translatar ei in art. E quei art damogna Flurin Spescha en moda e maniera meisterila. Il character analitic dil romontsch sto vegnir transponius en in character sintetic dil tudestg. Il stil verbal semida en in stil nominal: « – la luscheina / che entarda cun amuras» daventa « – die Nachtigel! / die liebeleienverspätete». «Cun mi'ureglia suorda» semida en in plaid sulet: «Verständnistauber», «Cun fils da spir aur empusti» transpona Flurin Spescha en «goldfadendurchwoben». Il tudestg ei pli concrets ch'il romontsch: «ti encomi – ti eis ampels» vertescha Flurin Spescha en: «du hingegen – Reichbefrachteter –», «mattatschs e mattatschas cun mendas / che mavan en casa da scola / per ir – buca ual per emprender» survegn in aspect pli concret «Buben und Mädchen mit Fehlern / die nur ungern zur Schule gingen / man ging halt – doch kaum um zu lernen». La «miola» daventa «die Tasse Kaffee». Ei reussescha denton era a Flurin Spescha – e quei ei aunc pli grev – da reproducir ils suns ed ils maletgs digl original. El ha buca translatau quellas poesias, el ha vertiu ellas, el ha recreau quell'ovra per tudestg en moda e maniera perschudenta.

«ti bella – schi schitta el clar dil sulegl bufatg ti setschentas sils res dil stamin e muentas las alas ch'ei tendas da flor
ti tschetschas cun gust il liquid dalla flur
e tremblas sc'in fegl ellas auras dil freid».

«Schmetterling – du reizender, sonn
setzest dich sacht auf die Spitzen des
spannst deine flurgleichen Flügel und
lustvoll, am Saft der Blüte
und zitterst wie ein Blatt in den Wind

Ins senta che Flurin Spescha ha translatau cun engaschament, cun gust e plascher. Dalla resca dalla tanslaziun, dall'aventura d'ina tala lavur, mo era dil regl e dil plascher che quella dat, scriva Flurin Spescha en siu epilog. Ed el dat in'interpretaziun dall'ovra che perschuada ed animescha da (re)leger las poesias da Vie Hendry.

Ei caztga pilver da leger e releger las Auras da Vic Hendry. Ins stat eri e patratga e meditescha – e gauda. Quella ovra enrihescha grondamein la lirica sursilvana.

Vic Hendry, Poesias, Windzüge, Gedichte, versiun tudestga da Flurin Spescha. Lectorat: Felix Giger. Ediziun privata da Vic Hendry, Schaffusa 1995. Il cudisch cuosta 19.50 francs e sa vegnir retratgs dalla Romania, Trun

GR 29-08-1995